

УДК 808.26 – 313.4(476.7)

Т.М. Аліферчык

ЭТНОНІМЫ ЛЯХІ І МАЗУРЫ Ў ЗАХОДНЕПАЛЕСКАЙ ТАΠΑНІМІ

У артыкуле даследуюцца некаторыя тапонімы Заходняга Палесся, утвораныя ад этнонімаў *ляхі* і *мазуры*: разглядаецца іх этымалогія, структура, умовы ўзнікнення, а таксама вызначаецца сутнасць, паходжанне і распаўсюджанне саміх этнонімаў *ляхі* і *мазуры*. Аўтар адзначае, што на тэрыторыі Заходняга Палесся лексема *лях* была распаўсюджана не толькі са значэннем ‘паляк’, але і ‘католік, пан, шляхта’. Як лічыць даследчыца, тапонімы тыпу *Ляхі*, *Мазуры*, *Мазуркі* трэба аднесці да групы першасных этнатапонімаў, а айконімы *Ляхавічы*, *Ляхаўцы*, *Ляхчыцы* – да групы другасных этнатапонімаў, так званых псеўдаэтнатапонімаў, апасродкаваных антрапонімамі.

Гістарычныя ўмовы развіцця Заходняга Палесся спрыялі ўзнікненню на гэтай тэрыторыі шматлікіх тапонімаў, утвораных ад розных этнонімаў для абазначэння польскага насельніцтва. Па дадзеных археалогіі, дыялекталогіі і этнаграфіі, частку сучаснай Польшчы, менавіта Беласточчыну, можна ўмоўна аднесці да Заходняга Палесся. У прыватнасці, Ф.Д. Клімчук сцвярджае, што паўночнабрэсцкія гаворкі распаўсюджаны ў Белавежскай і Нараўскай гмінах Беластоцкага ваяводства [1, с. 8]. У старажытнасці на заходнепалескай тэрыторыі выяўляецца шэраг плямён, прычым неабходна мець на ўвазе, што паміж усходнеславянскімі плямёнамі або іх саюзамі ніколі не было ўсталяваных межаў. Існавалі нестабільныя памежныя палоскі са змешаным насельніцтвам. Археалагічныя даследаванні ўказваюць на тэрыторыі Гродзенскай і Брэсцкай абласцей на ўплыў драўлян, дрыгавічоў, ляхаў, мазаўшан/мазураў, валынян, крывічоў, яцвягаў [2, с. 33].

Палітычныя, эканамічныя і сацыяльныя ўмовы развіцця тагачасных дзяржаў – Вялікага княства Літоўскага і Польскага каралеўства – гістарычна цесна перапляталіся. У 1385 г. быў заключаны дзяржаўны саюз паміж ВКЛ і Кароная Польскай – так званая Крэўская унія. Саюз быў заключаны не толькі па палітычных прычынах. Аб’яднанне дзяржаў давала магчымасць каталіцкай царкве мірным шляхам “ахрысціць апошні язычніцкі народ у Еўропе” [3, т. 2, с. 159]. У 1569 г. заключана Люблінская унія як саюз паміж ВКЛ і Польшчай, у выніку якога была створана федэратыўная дзяржава Рэч Паспалітая. Першапачаткова магнаты ВКЛ выступалі выключна за абарончы саюз, не дапускаючы больш цеснага ўзаемадзеяння. Актам Люблінскай уніі абвешчалася аб’яднанне на аснове роўнасці Польшчы і ВКЛ, і першапачаткова шляхта ВКЛ захавала свае саслоўныя прывілеі. Аднак з цягам часу землі княства сталі часткай Польскай дзяржавы. Гэтаму спрыяла і заключэнне ў 1596 г. Брэсцкай уніі, якая аб’яднала каталіцкую і праваслаўную царквы. Заключэнне ўсіх дзяржаўных саюзаў мела не толькі палітычныя мэты (асноўная з якіх – барацьба са знешнімі ворагамі, г. зн. Тэўтонскім ордэнам, Маскоўскай дзяржавай, Залатой Ардой і г. д.), але даволі часта і рэлігійныя. Фактычна адбылося далучэнне ВКЛ да Рэчы Паспалітай. На землі княства заяўляла свае правы і Расійская імперыя.

(Навуковы кіраўнік М.П. Антропаў – кандыдат філалагічных навук, дацэнт, загадчык аддзела славістыкі і тэорыі мовы Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі)

У выніку падзей канца 18 ст. адбыліся тры падзелы ВКЛ, пасля якіх літоўскія землі адышлі часткова да Расійскай імперыі, часткова да Рэчы Паспалітай, а ВКЛ як дзяржава перастала існаваць. Заходняе Палессе было аднесена да Рэчы Паспалітай. Такім чынам, тэрыторыя Заходняга Палесса апынулася ва ўмовах цеснага этнічнага ўзаемадзеяння паміж мясцовым і польскім насельніцтвам.

На тэрыторыі Брэсцкай вобласці адзначаны наступныя айконімы, якія ўтвораны ад этнічнага наймення *ляхі* – *Ляхавічы* (Іван., Лях., Драг.), *Ляхі* (Пруж.), *Ляхчыцы* (Кобр.), *Ляхаўцы* (Мал.). Неабходна заўважыць, што такія ж онімы сустракаюцца не толькі ў Брэсцкай вобласці, але і па ўсёй Беларусі. А.Ф. Рогалеў вызначыў тры арэалы распаўсюджвання тапонімаў гэтага тыпу [4, с. 135]. Адзін з іх, так званы паўднёвы, які, магчыма, з’яўляецца самым старажытным, размяшчаецца па лініі Маларыта – Кобрын – Драгічын – Іванава – Пінск – Жыткавічы – Мазыр – Любань – Слуцк – Ляхавічы – Зэльва – Пружаны – Маларыта. Дарэчы, па гэтай тэрыторыі праходзіў вядомы днепрабугска-вісленскі водны шлях, па якім «князі Кіеўскай Русі хадзілі “на ляхаў”» [5, с. 22]. Адзначаныя тапонімы поўнаасцю ўваходзяць у гэты арэал, што можа быць пацвярджэннем пранікнення заходніх славян, у прыватнасці палякаў, на суседнюю тэрыторыю ўсходніх славян. Аднак этнічнае найменне *палякі* на тэрыторыі Заходняга Палесса не атрымала пашырэння. Для абазначэння польскага насельніцтва слоўнікі фіксуюць такія этнічныя назвы, як *ляхі* і *мазуры* [6, вып. 17, с. 204, 225; 7, т. 6, с. 108; с. 164, 8, т. 2, с. 558; 9, т. 3, с. 58; 10, т. 3, с. 343–344, 360; 11, т. 1, с. 185 і інш.].

Ляхі – старажытны славянскі этнонім, назва, дадзеная палякам усходнімі славянамі; так называлі жыхары гор жыхароў Прыкарпацкіх раўнін. Іншая назва – *Polak*, уласна “жыхар палеў”. Даследчыкі лакалізуюць гэтую групоўку на тэрыторыі Польшчы у басейне Варты і атаясамліваюць іх з польскімі палянамі [12, т. 2, с. 453]. У Кіеўскім летапісе назва *ляхі* распаўсюджваецца і на групу некаторых іншых заходнеславянскіх плямён – мазаўшан, люцічаў, памаран, вяцічаў. У сярэднявечнай Беларусі *ляхамі* называлі жыхароў Польшчы, перасяленцаў з польскіх зямель або жыхароў Беларусі, нейкім чынам звязаных з Польшчай. У большасці выпадкаў у слоўніках занатавана значэнне этноніма *лях* ‘паляк’ [6, вып. 17, с. 37, 128; 7, т. 6, с. 92, 108; 8, т. 2, с. 594; 9, т. 3, с. 78; 10, т. 3, с. 489; 11, т. 1, с. 185 і інш.]. “Назва *лях* на ўсёй Русі адносілася да насельніцтва з польскай этнічнасцю, у той час як назва *паляк* абазначала насельнікаў панства польскага на Русі маскоўскай і магла быць ужыта ў залежнасці ад абставінаў да этнічнага ліцвіна, беларусіна, украінца і іншых насельнікаў Рэчы Паспалітай” [13, с. 8–9].

Этнонім *лях* ‘паляк’ распаўсюджаны ва ўсіх славянскіх мовах, што, безумоўна, сведчыць на карысць яго старажытнасці. Этымалагі амаль аднадушна адносяць этнонім *лях* да **lęxъ* < **lędxъ* як кароткую форму ад **lędjaninъ* < **lędĕninъ* < **lędo* ‘аблог, неапрацаванае поле’ [7; 8; 10; 14, вып. 15, с. 58–59]. У сувязі з гэтым параўн. таксама існаванне лексем *лядскі* (*лядский, лядзкий, лядцкый, лядьский, ляцкый, лятъский, лядские могилки і інш.*) ‘польскі’ [6, с. 204; 10, т. 3, с. 337; 15, т. 2, с. 569; 16, с. 119]. У Камянецкім раёне Брэсцкай вобласці існуе хутар *Ляцкія*, які ўпершыню ўпамінаецца як урочышча *Ляцкія* пры апісанні межаў Белавежскай пушчы. Л. Беднарчук сцвярджае, што прыметнік *лядскі* (*ljadskij*, пол. *laski*) утвораны не ад этноніма *лях* ‘паляк’, а ад назвы племені **Lęd-jan-e* → **lęd-ьskъj*, як **Pol-jan-e* – **pol-ьskъj* ‘палянскі’, «з рэгулярнай заменай этнічнага фарманта *-jan-*» [13, с. 9]. Пры гэтым прыметнік, утвораны менавіта ад этноніма *лях* ‘паляк’, верагодна, павінен быць *ляшскі*. Магчыма, з цягам часу лексема *лядскі* пры знікненні першапачатковага этноніма **Lędjane* набыла сучасную семантыку ‘польскі’. Аднак немагчыма пры гэтым сцвярджаць, што адзначаны айконім *Ляцкія* ўтвораны ад этноніма *ляхі*. Не выключана, што айконім апасродкаваны адэтнанімічным антрапонімам.

Неабходна адзначыць, што этнонім *ляхі* з'яўляецца вельмі старажытным. Улічваючы этымалогію этноніма, можна сказаць, што ён адлюстроўвае старажытную эпоху развіцця земляробства славян наогул, на што звяртаюць увагу гісторыкі: «Славянская этнанімія сведчыць аб істотнасці для самасвядомасці славян земляробчай асновы іх гаспадарання. Гэта адносіцца да этнонімаў *паляне* (у Малапольшчы і Кіеўскім Падняпроўі), што абазначае 'поле, ворныя землі' (да яго ўзыходзіць назва Польшча), *ляхі* – польскія плямёны, уласна палякі, *лендзяне* – даннікі Русі на памежжы Русі і Польшчы, назва якіх абазначае 'ляда, ачышчаная пад ворыва зямля'» [17, с. 180].

«Тураўскі слоўнік» засведчыў існаванне ва ўсходняй частцы Заходняга Палесся яшчэ некалькіх значэнняў этноніма *лях*, менавіта 'пан, шляхціц', 'католік' [9, с. 58]. Верагодна, развіццё другой сямантыкі этноніма *лях* 'пан, шляхціц; католік' з першапачатковага этнанімічнага значэння абумоўлена гістарычнымі прычынамі. Пасля ўтварэння федэратыўнай дзяржавы Рэч Паспалітая польская шляхта стала набываць землі ў ВКЛ, у прыватнасці на тэрыторыі сучаснага Заходняга Палесся. Больш за тое, менавіта пасля заключэння Крэўскай уніі ў 1385 г. на тэрыторыі Заходняга Палесся пачало распаўсюджвацца каталіцтва, прадстаўнікамі якога і былі перш за ўсё палякі. Такім чынам, у народнай свядомасці *ляхі-палякі* асацыіраваліся (у некаторых выпадках нават адначасова) менавіта як шляхта і католікі.

Ад этноніма *ляхі* ўтвораны шматлікія мікратапонімы на тэрыторыі ўсёй Беларусі, прычым аб'екты з адэтнанімічнымі назвамі тыпу *Ляхава* (*Ляхово*), *Ляхы*, *Ляхаўка*, *Ляхаўшчына* могуць быць рознымі – поле, сенажаць, урочышча, паша, зараснікі алешніку, частка вёскі [18, с. 148]. Аднак неабходна адзначыць, што ў большасці выпадкаў мікратапонімы ўтвораны, безумоўна, ад мянушак адэтнанімічнага паходжання тыпу *Лях*.

Айконімы *Ляхаўцы*, *Ляхі*, *Ляхчыцы*, *Ляхавічы*, якія ўмоўна адносяцца да групы этнатапонімаў ад этноніма *ляхі*, утвораны выключна суфіксальнымі спосабамі з поўным захаваннем этнанімічнай асновы *лях*: *Лях-авічы*, *Лях-чыцы*, *Лях-аўцы*, *Лях-і*. Апошні з айконімаў узнік у выніку працэсу плюралізацыі асновы этноніма (*лях-і*), аб чым падрабязней гл. ніжэй.

Праблема аднясення айконімаў *Ляхавічы*, *Ляхчыцы*, *Ляхаўцы* да першасных этнатапонімаў, г. зн. онімаў, утвораных непасрэдна ад этнонімаў, асноўная адзнака якіх – фіксацыя іншаэтнічнай прысутнасці, заключаецца ў наяўнасці ў адзначаных тапонімах патранімічных топафармантаў *-авічы*, *-аўцы*, *-чыцы*. Фармальна гэтыя тапонімы адносяцца да псеўдаэтнатапонімаў, паколькі яны, верагодна, апасродкаваны антрапонімамі. Аднак А.Ф. Рогалеў прыводзіць некалькі прычын, якія дазваляюць яму аднесці адзначаныя онімы да першага тыпу, якраз першасных этнатапонімаў. Па-першае, як адзначалася вышэй, тапонімы гэтага тыпу поўнаасцю ўваходзяць у паўднёвы арэал распаўсюджвання тапонімаў, утвораных ад этноніма *ляхі*, шырэй – у арэал пранікнення палякаў на суседнюю з імі тэрыторыю. Па-другое, як сцвярджае даследчык, верагодна, фарманты *-авічы*, *-аўцы* ў складзе адзначаных адэтнанімічных онімаў не з'яўляюцца адзіным цэлым, а *-аў-* (*-ав-*) у іх складзе выступае ў якасці інтэрфікса, паколькі назвы тыпу *Лях-ічы* ці *Лях-цы* не зафіксаваны. Магчыма, з'яўленне інтэрфікса ў айконімах *Ляхавічы*, *Ляхаўцы* неабходна тлумачыць менавіта цяжкасцю вымаўлення верагоднага першапачатковага варыянта *Лях-ічы*, *Лях-цы* [4, с. 135]. Але ў такім выпадку, услед за думкай даследчыка, існуючы тапонім *Ляхчыцы* павінен таксама мець адзначаны інтэрфікс у сваім складзе і наступную марфемную будову – *Лях-аў-чыцы*. Больш за тое, у Іванаўскім раёне існуе народная легенда, па якой вёска *Ляхавічы* атрымала сваю назву ад імя першапачатковага варыянта *Ляха*. Неабходна ўлічыць той факт, што, магчыма, *Лях* было не іменем, а мянушкай, якую чалавек атрымаў якраз у выніку ўспрыняцця яго як прадстаўніка іншага этнасу. А.Ф. Рогалеў сцвярджае, што ў тым вы-

падку, калі тапонім утвораны ад прозвішча, якое ўласціва большасці жыхароў населенага пункта, этнанімічны характар тапоніма відавочны, «паколькі такая геаграфічная назва сапраўды падкрэслівае асаблівасць жыхароў дадзенага населенага пункта менавіта ў этнічных адносінах» [4, с. 13]. Аднак калі назва населенага пункта ўтворана ад прозвішча або мянушкі першапачаснага, могуць узнікнуць цяжасці пры аднясенні тапоніма да групы першасных адэтанімічных найменняў, паколькі ў гэтым выпадку падкрэсліваецца такая асаблівасць, як прыналежнасць да іншай этнічнай групы менавіта заснавальніка, а не ўсіх жыхароў населенага пункта. Такім чынам, у тапонімах *Ляхавічы*, *Ляхаўцы*, *Ляхчыцы* яўна прагледжваецца адантрапанімічнае ўтварэнне. Да таго ж, прымаючы да ўвагі зафіксаваныя ў «Тураўскім слоўніку» значэнні этноніма *лях* ‘пан, шляхціц; католік’ (якія, магчыма, таксама маглі адлюстравана ў тапаніміі), аднясенне айконімаў *Ляхавічы*, *Ляхчыцы*, *Ляхаўцы* да тыпу першасных этнатапонімаў падаецца даволі спрэчным.

У гэтую ж групу ўваходзяць тапонімы *Мазуры* (два ў Кобр.), *Мазуркі* (Лях.). Адзначаныя онімы ўзніклі пазней за назвы тыпу *Ляхі*, *Ляхавічы*. Этнонімы *ляхі*, *мазуры*, *палякі* адносяцца да аднаго этнасу – сучасных палякаў. Але этнонім *мазуры* пачаў ужывацца ў пісьмовых дакументах толькі пасля XV ст. [4, с. 32]. Менавіта па гэтай прычыне, як сцвярджае даследчык А.Ф. Рогалеў, назву горада *Мазыр/Мозыр*, што знаходзіцца ў Гомельскай вобласці, немагчыма суаднесці з адзначаным этнонімам, паколькі сам населены пункт узнік значна раней – ужо ў XI ст.

У слоўніках зафіксавана значэнне этноніма *мазур* ‘жыхар Мазовіі, часткі Польшчы’ [6, вып. 17, с. 225; 8, т. 2, с. 558]. У некаторых слоўніках адзначана таксама ўжыванне лексем *мазовшанин* ‘мазур’ і *мазовецкий*, *мазавецкий* ‘які адносіцца да Мазовіі (часткі Польшчы)’ [6, вып. 17, с. 224–225; 19, т. 1, с. 570–571]. Для наймення *мазур* (без уліку лексем *мазун*, *мазя* і інш. з семантыкай ‘пястун’, ‘плакса’) занатавана таксама семантыка ‘з запэцканым тварам, брудны’ [7, т. 6, с. 164; 14, вып. 18, с. 33].

Этымалогію этноніма *мазур* даследчыкі звязваюць з геаграфічнай назвай *Mazowsze* ‘Мазовія’ [10, т. 3, с. 360; 8, т. 2, с. 558]. А. Патабня тлумачыць **mazur* з **Mazovьsьje*, параўноўваючы з літ. *māžas*. Пры гэтым літ. *māžas* ‘малы, невялікі’ сучасная этымалогія праўдападобна выводзіць з іранічнага ўжывання прыметніка **megh-s* ‘вялікі’ [20, с. 380]. Значэнне ‘чарнарус’ у «Этымалагічным слоўніку беларускай мовы» адносіцца да назвы *мазур* < польск. *mazia* ‘балота’ [7, т. 6, с. 164]. Крыніцу *Mazowsze* ‘Мазовія’ (першапачатковы варыянт *Mazów*, *Mazew*) некаторыя даследчыкі бачылі ў антрапаніме *Maz* [21, с. 183]. А. Банькоўскі выводзіць *мазур* (*Madzior/Maziur/Mazur*) з венг. *Magyar* [22, с. 155], адзначаючы малаверагоднасць прапанаванага раней *Mazur* ад *Mazowszanin* [23, с. 326]. Адзначаюць таксама ўжыванне этноніма *мазур* з адценнем ганебнасці [21, с. 183; 22, с. 156].

А.Ф. Рогалеў сцвярджае, што ў адэтанімічных тапонімах *Мазуры*, *Мазуркі* магло адлюстравана і другаснае, пейзажыўнае, адэтанімічнае (падкрэслена мною – Т.А.) значэнне самога этноніма – ‘брудны’ [4, 135]. Тут неабходна сказаць, што этымалогія наймення *мазур* (**mazural/*mazur*) ‘брудны чалавек’ узыходзіць да **mazati* (з суфіксам **-ur-*) [14, вып. 18, с. 32]. Этымалогію ж этноніма *мазур*, як гаварылася вышэй, даследчыкі адназначна звязваюць з геаграфічнай назвай. Таму сцвярджаюць аб другаснай адэтанімічнай семантыцы ‘брудны чалавек’ (якое, дарэчы, наўрад ці магло адлюстравана ў тапонімах) з менавіта этнічнага значэння лексемы *мазур* не апраўдана.

Онiмы *Мазуры*, *Мазуркі* адносяцца да айконімаў *pluralia tantum*. Як адзначае Н.У. Падольская, лік у онімах – катэгорыя словаўтваральная, а не марфалагічная ці граматычная [24, с. 96]. У працах па ўсходнеславянскай тапаніміі неаднаразова адзначаўся факт пераходу апелятыва ў тапонім у выніку працэсу “чыстай” плюралізацыі. Н.У. Падольская выдзеліла некалькі мадэляў утварэння онімаў шляхам

плюралізацыі: мадэль А – бязафіксныя тапонімы і мадэль Б – іменная аснова + суфікс –к- + флексія -і (-ы). Такім чынам, адэтнанімічныя тапонімы *Мазуры* і *Мазуркі* ўтвораны ў выніку працэсу плюралізацыі па мадэлях А (*Мазур-ы*) і Б (*Мазур-к-і*), а ў якасці тыповага апелятыва выступае этнонім *мазур*. Гэта ж адносіцца і да тапоніма *Ляхі* (гл. вышэй). Дарэчы, па такой самай мадэлі ўтвораны і адэтнанімічныя заходнепалескія тапонімы *Літвіны* і *Літвінкі*. Неабходна ўлічыць таксама, што тапонімы *Мазуры*, *Мазуркі* сустракаюцца ў тым жа арэале, што і назвы, суадносныя з этнонімам *ляхі*. З усяго вышэйсказанага можна зрабіць вывад, што адзначаныя тапонімы маюць адэтнанімічнае паходжанне.

Такім чынам, на падставе праведзенага аналізу можна зрабіць наступныя высновы: а) геаграфічнае месцазнаходжанне (непасрэднае суседства з этнічным польскім насельніцтвам), а таксама гістарычныя ўмовы існавання і развіцця Заходняга Палесся спрыялі пранікненню прадстаўнікоў польскага этнасу на заходнепалескія землі; б) гэта абумовіла з’яўленне тапонімаў, утвораных ад этнонімаў *ляхі* і *мазуры*, што абазначаюць польскае насельніцтва; в) улічваючы фармальны склад онімаў *Ляхі*, *Мазуры*, *Мазуркі*, іх можна аднесці да групы першасных этнатапонімаў, г. зн. тапонімаў, якія ўтвораны непасрэдна ад этнонімаў і з’яўляюцца фактам фіксацыі іншаэтнічнай прысутнасці; г) тапонімы *Ляхавічы*, *Ляхаўцы*, *Ляхчыцы* адносяцца да групы другасных этнатапонімаў, так званых псеўдаэтнатапонімаў, апасродкаваных антрапонімамі.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Клімчук, Ф.Д. Гаворкі Заходняга Палесся / Ф.Д. Клімчук – Мінск : Навука і тэхніка, 1983. – 128 с.
2. Штыхов, Г.В. Проблемы истории населения Белоруссии 6–13 вв. в свете археологических данных / Г.В. Штыхов // Этногенез белорусов: тезисы докл. на науч. конф. по проблеме “Этногенез белорусов”, Минск, 3–6 декабря 1973 г. / АН БССР, Институт искусствоведения, этнографии и фольклора – Минск, 1973. – С. 31–34.
3. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя : у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006. – 2 т.
4. Рогалев, А.Ф. Этнотопонимия Беларуси (на фоне этнической истории) / А.Ф. Рогалев – Гомель : ГГУ, 1993. – 168 с.
5. Памяць : гісторыка-дакументальная хроніка Пінска / В.М. Курсаў, С.Ф. Шапіра ; пад рэд. Г.К. Кісялёва [і інш.]. – Мінск : БЕЛТА, 1998. – 557 с.
6. Гістарычны слоўнік беларускай мовы. Т. 1–28 / рэд.: А.І. Жураўскі [і інш.]. – Мінск : Беларус. навука, 1982–2008. – 28 т.
7. Этымалагічны слоўнік беларускай мовы: Т. 1–12 / рэд.: В.У. Мартынаў [і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1978–2008. – 12 т.
8. Фасмер, М. Этимологический словарь русского языка : в 4 т. / Макс Фасмер ; пер. с нем. и доп. О.Н. Трубачева. – М. : Астрель : Аст, 2004. – 4 т.
9. Тураўскі слоўнік. : у 5 т. / рэдкал.: А.А. Крывіцкі [і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1982–1987. – 5 т.
10. Этымалагічны слоўнік украінскай мовы : у 7 т. / редкол.: О.С. Мельничук [та інш.]. – Київ : Наукова думка, 1982–2008. – 5 т.
11. Аркушин, Г. Слоvníк західнополіських говірок : у 2 т. / Г. Аркушин – Луцьк : Вежа, 2000. – 2 т.
12. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя : у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006. – 2 т.

13. Bednarczuk, L. Nazwiska i przezwiska etniczne mieszkańców Wielkiego Księstwa Litewskiego. II. Utworzone od etnonimów słowiańskich / L. Bednarczuk // Wilno i kresy północno-wschodnie : materiały II Międzynarodowej Konferencji w Białymstoku. T. III. Polszczyzna kresowa / Uniwersytet w Białymstoku ; red. E. Feliksiak, B. Nowowiejski. – Białystok, 1996. – 15 s.
14. Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд. Вып. 1–34 / под ред. О.Н. Трубачева. – М. : Наука, 1974–2008. – 34 вып.
15. Словарь української мови : у 4 т. / упорядкував Б. Грінченко. – Київ, 1907–1909. – 4 т.
16. Лисенко, П.С. Словник поліських говорів / П.С. Лисенко – Київ : Наукова думка, 1974. – 260 с.
17. Петрухин, В.Я. Очерки истории народов России в древности и раннем средневековье / В.Я. Петрухин, Д.С. Раевский – М. : Знак, 2004. – 416 с.
18. Мікратапанімія Беларусі : матэрыялы / Г.У. Арашонкава [і інш.] ; рэд. М.В. Бірыла, Ю.Ф. Мацкевіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1974. – 326 с.
19. Словник староукраїнської мови 14–15 ст. : у 2 т. / редкол. : Д.Г. Гринчишин [та інш.]. – Київ : Наукова думка, 1977–1978. – 2 т.
20. Smoczyński, W. Słownik etymologiczny języka litewskiego / W. Smoczyński. – Wilno : Uniwersytet Wileński, 2007. – 797 с.
21. Staszewski, J. Słownik geograficzny. Pochodzenie i znaczenie nazw geograficznych / J. Staszewski. Warszawa : Wiedza powszechna, 1959. – 351 s.
22. Bańkowski, A. Etymologiczny słownik języka polskiego: t. 1–2 / A. Bańkowski. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000. – 2 t.
23. Brückner, A. Słownik etymologiczny języka polskiego / A. Brückner. – Warszawa : Wiedza powszechna, 1957. – 805 с.
24. Подольская, Н.В. Типовые восточнославянские топоосновы. Словообразовательный анализ / Н.В. Подольская – М. : Наука, 1983. – 212 с.

Aliferchuk T.M. Ethnonymes Lyachi, Mazury in the Toponymy of Western Polesje

In this article the author analyses the toponymies of Western Polesje (*Ляхі, Мазуры, Мазуркі, Ляхаўцы, Ляхавічы, Ляхчыцы*) which are descended from some ancient ethnonymes, such as *ляхі* and *мазуры*. The author carries out the historical analysis of these toponymies and discovers the etymology, the means of the ethnonymes *ляхі* and *мазуры*.

Матэрыял паступіў у рэдкалегію 24.05.2009